

Familiale en genealogische achtergrond van de prinsen Maximilian van Hessen en Maurice van Battenberg

Dr. fil. Wilfried Beele

Inleiding

Het is algemeen bekend dat er hier in oktober 1914 twee prinsen van koninklijken bloede gesneuveld zijn. Aan Duitse kant was dat **Maximilian van Hessen**, die op 13 oktober aan zijn verwondingen bezweken is op de Katsberg¹. Aan Britse zijde was dat **Maurice van Battenberg**, die op 27 oktober de geest gaf in Zonnebeke, dodelijk getroffen door vijandelijk vuur ten oosten van Broodseinde.

Zoals uit de titel blijkt, is het mijn bedoeling het in dit artikel hoofdzakelijk over hun afkomst te hebben. Allebei waren ze immers vrij nauw verwant met heel wat gekroonde hoofden van hun tijd, vooral dan via hun moeder. Die van prins Maximilian was immers de jongste dochter van de Duitse keizer Friedrich III en bijgevolg een zus van Wilhelm II, terwijl die van prins Maurice de jongste dochter was van de Britse koningin Victoria en bijgevolg een zus van Edward VII en een tante van George V. Bovendien waren er zelfs enge familiebanden tussen beide prinsen onderling, via diezelfde Queen Victoria. Zo was prins Maurice de allerjongste van haar 40 kleinkinderen, terwijl keizer Wilhelm II de alleroudste was en zijn neef prins Maximilian de 19de van haar 84 achterkleinkinderen².

Maar ook via hun meer bescheiden vaderlijke families waren beide prinsen in een haast onontwarbaar genealogisch kluwen met elkaar verstrengeld, in die mate zelfs dat Maurice van Battenberg net zo goed Maurice van Hessen had kunnen heten. Zijn vaderlijke grootvader werd namelijk geboren als Alexander van Hessen, maar hij heeft in 1851 de naam Battenberg gekregen, als gevolg van zijn morganatisch huwelijk³. Het komt dus hierop neer dat het geslacht van Battenberg pas in dat jaar, a.h.w. bij toeval, ontsproten is uit dat van Hessen, dat al van 1265 dateert. Daarvan hebben uiteindelijk slechts twee hoofdtakken de tijd getrotseerd, namelijk die van Hessen-Kassel, met de afsplitsing Hessen-Kassel zu Rumpenheim, waartoe Maximilian behoort, en die van Hessen-Darmstadt, later Hessen und bei Rhein genoemd, waar de Battenbergs uit voortgesproten zijn. Wel hebben de Britse afstammelingen van de Battenbergs de naam in 1917 tot Mountbatten verengelt, maar dat is natuurlijk een totaal ander verhaal.

Hieronder zal ik nu de familiale achtergrond van beide gesneuvelde prinses schetsen, telkens volgens hetzelfde stramien. Na een summier overzicht zullen we eerst grondig kennis maken met de respectievelijke ouders en hun gezin. Daarna komen telkens de beide grootouders en hun familie aan bod, heel wat bondiger evenwel vermits dat al een knoepsgat verder is. En tot slot volgt dan nog een historisch-genealogisch hoofdstuk over het wel en wee van het aloude geslacht van Hessen, waarin ook het piepjonge geslacht Battenberg/Mountbatten ruimschoots zijn plaats zal krijgen.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

¹ Sommige bronnen vermelden 12 oktober, maar dat is de dag waarop hij gewond werd. Hij overleed pas na middernacht, de dag daarop dus.

² Twee doodgeboren kleinzonen en drie doodgeboren achterkleinzonen niet meegerekend.

³ Dat is een huwelijk waarbij de vrouw, die van lagere afkomst is, niet ten volle deelt in de adellijke rechten van haar man, terwijl de kinderen in principe alleen de naam en het vermogen van de moeder erven.

1. Familiale achtergrond van prins Maximilian van Hessen

Landgraaf Friedrich Wilhelm van Hessen 1820-1884	Prinses Anne van Pruisen 1836-1918	Keizer Friedrich III van Pruisen 1831-1888	Prinses Victoria van Groot-Brittannië 1840-1901
x1853		x1858	
Landgraaf Friedrich Karl van Hessen 1868-1940	x1893	Prinses Margarete van Pruisen 1872-1954	
Prins Maximilian van Hessen 1894-1914			

1.1 Zijn ouders en hun gezin

De vader van prins Maximilian, landgraaf **Friedrich Karl van Hessen**, werd geboren in Schloss Panker (Sleeswijk-Holstein) op 1 mei **1868**, als vierde van de zes kinderen van landgraaf Friedrich Wilhelm van Hessen en prinses Anne van Pruisen (zie 1.2.1).

Zijn moeder, prinses **Margarete van Pruisen**, doorgaans “Mossy” genoemd, werd geboren in Potsdam op 22 april **1872**, als jongste van de acht kinderen van de latere keizer Friedrich III en prinses Victoria van Groot-Brittannië, de oudste dochter van Queen Victoria (zie 1.2.2).

Zij huwden in Berlijn op 25 januari **1893**, maar het was slechts met veel tegenzin dat keizer Wilhelm II de noodzakelijke toestemming gaf tot dat huwelijk van zijn zus⁴. De reden was de geringe afkomst van de vader van de bruidegom. Het onbeduidende landgravengeslacht van Hessen-Kassel zu Rumpenheim waartoe hij behoorde, was slechts een jongere zijtak van dat van Hessen-Kassel, waarvan het gebied al sedert 1866 bij Pruisen ingelijfd was.

Het waren dus allemaal gewoonweg Pruisische staatsburgers geworden en nagenoeg het enige wat hun nog restte, was de erfelijke titel van landgraaf. Die zou in 1875 uiteindelijk bij de Rumpenheims terecht komen, na het uitsterven van de oudere tak Hessen-Kassel (zie 3.1), en in 1925 bij Friedrich Karl zelf, na de afstand daarvan door zijn oudere broer wegens zijn morganatisch huwelijk (zie 1.2.1).

In 1901 erfde prinses Margarete van haar moeder het imposante Schloss Friedrichshof in Kronberg (Taunus), waar zij weldra met haar gezin haar intrek zou nemen en een vrij rustig en comfortabel leven zou kunnen leiden⁵.

⁴Door het vroegtijdig afsterven van zijn vader in 1888 was keizer Wilhelm II toen al hoofd van de dynastie geworden.

⁵Haar moeder had Friedrichshof voor zich laten bouwen nadat zij in 1888 weduwe geworden was van keizer Friedrich III en het blijkbaar naar hem genoemd.

Wel dient hier nog aangestipt te worden dat Friedrich Karl in 1918 enige tijd op het punt gestaan heeft om koning van Finland te worden. Dat land had zich einde 1917 onafhankelijk verklaard van Rusland en in de nasleep daarvan kwam het tot een korte hevige burgeroorlog waarin ook Duitse troepen zich niet onbetuigd gelaten hadden. In ruil daarvoor mocht Wilhelm II een nieuwe koning voorstellen en het werd zijn 50-jarige schoonbroer Friedrich Karl, die daadwerkelijk door de nieuwe Finse Landdag verkozen werd op 9 oktober 1918. Maar de Duitse nederlaag in de oorlog deed hem aarzelen om de kroon te aanvaarden en op 20 december trok hij zijn kandidatuur definitief in.

Vader Friedrich Karl overleed in Kassel op 28 mei **1940**, kort nadat hij 72 geworden was en moeder Margarete in Schönberg (in de buurt van Kronberg) op 22 januari **1954**, precies drie maanden vóór haar 82ste verjaardag. Zij werden bijgezet in het familiegraf van het al vermelde Schloss Friedrichshof aldaar.

Hun huwelijk werd gezegend met zes zonen, eerst twee eenlingen, daarna twee tweelingen:

1. Friedrich Wilhelm (1893-1916)

Hij werd geboren in Frankfurt am Main op 23 november 1893.

Net als zijn jongere broer nam hij deel aan de Eerste Wereldoorlog en hij sneuvelde eveneens, nog niet ten volle twee jaar na hem, op 12 september 1916 in Kara Orman (Roemenië).

Hij was bijna 23 jaar en nog ongehuwd.

2. Maximilian (1894-1914), onze gesneuvelde prins

Hij werd geboren in Schloss Rumpenheim bij Offenbach op 20 oktober 1894. Reeds op 16-jarige leeftijd was hij begonnen aan zijn militaire opleiding in de cadettenschool van Lichterfelde bij Berlijn en die was nog niet helemaal beëindigd bij het uitbreken van de oorlog. Hij kwam terecht in het 24ste (Hessische) Dragoner Regiment, waar hij in augustus 1914 tot onderluitenant aangesteld werd. Aldus geraakte hij op 12 oktober betrokken in de slag bij de Katsberg, waar de Duitsers helemaal niet opgewassen waren tegen een hevige aanval van de Britten.

In paniek ontvluchtten zij de berg in zuidoostelijke richting en daarbij werd de jonge prins levensgevaarlijk getroffen in de buurt van een stenen molen die daar toen nog stond. Gezien de ernst van zijn toestand, heeft men hem naar het klooster op de Katsberg gebracht, waar hij nog door Britse legerartsen verzorgd werd. Hij is daar evenwel al kort na middernacht overleden, op 13 oktober dus, een week nog vóór zijn 20ste verjaardag⁶.

Hij werd incognito begraven in Kaaster (Caëstre) en ondanks herhaalde pogingen is het zijn familie pas in 1926 gelukt om de begraafplaats op het spoor te komen. Het stoffelijk overschot werd toen geïdentificeerd door zijn jongere broer Wolfgang en daarna bijgezet in het familiegraf in Kronberg⁷.

3. Philipp (1896-1980)

Hij werd geboren in Schloss Rumpenheim op 6 november 1896.

Hij huwde op 23 september 1925 in Racconigi bij Turijn met prinses Mafalda van Savoie (1902-1944), dochter van koning Vittorio Emanuele III van Italië en zus van Umberto II, die zijn vader in 1946 kortstondig zou opvolgen, nadat hij al in 1930 met de Belgische prinses Marie-José gehuwd was. Na het overlijden van zijn vader erfde hij in 1940 de titel van landgraaf, als oudste overlevende zoon.

⁶En dus niet op 12 oktober, zoals op zijn grote foto hierboven verkeerdelijk vermeld staat.

⁷Voor meer gegevens over zijn dood verwijs ik o.m. naar *Mythen en waarheden rond de dood van prins Maximiliaan von Hessen* door Christiaan Depoorter in *Aan de Schreve*, 2002, nr. 3, p. 67-73 en naar *De dood van Prins Max von Hessen op de Catsberg (13 oktober 1914)* door Michel Vansuyt in *Dovie-kroniek*, 1997, nr. 3, p. 90-91.

Net als zijn jongste broer Christoph, sympathiseerde hij in die tijd nog met de nazi's, maar kort nadat hij daarmee opgehouden had, werd hij in 1943 door de Gestapo gearresteerd en pas in 1948 door de Amerikanen vrijgelaten. Ook zijn vrouw werd gearresteerd en zij kwam terecht in het concentratiekamp van Buchenwald, waar zij op 28 augustus 1944 omgekomen is na een bombardement door de Geallieerden.

Hij overleed in Rome op 25 oktober 1980, bijna 84 jaar oud.

Het echtpaar had vier kinderen: Moritz, Heinrich, Otto en Elisabeth.

4. Wolfgang (1896-1989)

Tweelingbroer van de voorgaande.

Hij huwde in Schloss Salem aan de Bodensee (Baden-Württemberg) op 17 september 1924 met prinses Alexandra van Baden (1902-1944), die daar ten andere ook geboren was.

Ook zij kwam om tijdens de oorlog, enkele maanden vroeger dan haar schoonzus, als slachtoffer van een luchtbombardement in Frankfurt am Main op 29 januari 1944.

Na haar dood sloot hij op 7 september 1948 een morganatisch huwelijk met Otilie Moeller (1903-1991) en hij overleed in Frankfurt am Main op 12 juli 1989, in zijn 92ste levensjaar, nog steeds kinderloos.

5. Richard (1901-1969)

Hij werd geboren in Frankfurt am Main op 14 mei 1901 en overleed ook daar, ongehuwd nog, op 11 februari 1969.

6. Christoph (1901-1943)

Tweelingbroer van de voorgaande.

Hij huwde in Schloss Kronberg op 15 december 1930 met de 16-jarige prinses Sophia van Griekenland (1914-2001), dochter van prins Andreas en prinses Alice van Battenberg (zie 3.2).

Ook hij sympathiseerde met de nazi's en kwam om in actieve dienst ten gevolge van een vliegtuigongeval in de Apennijnen op 7 oktober 1943.

Zij hadden vijf kinderen: de dochters Christina en Dorothea, de zonen Karl en Rainer, die in juli 1952 respectievelijk door zijn broers Wolfgang en Richard geadopteerd werden, en tenslotte nog een postume dochter Clarissa.

Ondertussen was zijn weduwe in 1946 hertrouwd met prins Georg Wilhelm van Hannover, bij wie zij nog drie kinderen had.

Wat bij dit alles vooral in het oog springt, is dat dit gezin aan de beide wereldoorlogen een uitzonderlijk zware tol betaald heeft: hun oudste twee zonen in de eerste, hun jongste zoon en hun twee oudste schoondochters in de tweede.

1.2 Zijn grootouders en hun familie

1.2.1 De vaderlijke grootouders

De vaderlijke grootvader van Maximilian was prins **Friedrich Wilhelm van Hessen (1820-1884)**, die in 1875 de titel van landgraaf erfde. Hij was de zoon van prins Wilhelm (1787-1867), die behoorde tot de bescheiden zijtak Hessen-Kassel zu Rumpenheim (zie 3.1).

Zijn moeder daarentegen was van veel hogere komaf. Dat was prinses Charlotte van Denemarken (1789-1864), zus van koning Christian VIII (1786-1848) en kleindochter van koning Frederik V (1723-1766). En ook zijn eerste vrouw, met wie hij in 1844 huwde, moest qua afkomst voor haar schoonmoeder niet onderdoen. Zij was groothertogin Alexandra van Rusland (1825-1844), dochter van tsaar Nicolas I, maar zij overleed in het kraambed van haar eerste kind.

In **1853** hertrouwde hij met de 18-jarige prinses **Anne van Pruisen (1836-1918)**, die de vaderlijke grootmoeder zou worden van prins Maximilian. Ook zij was van koninklijken bloede, via haar vader prins Karl (1801-1883), een jongere broer van keizer Wilhelm I (1797-1888). Kortom, zij was een telg uit het illustere geslacht Hohenzollern, dat tot ca. 1200 teruggaat en vanaf 1871 de Duitse keizers zou leveren.

Samen hadden ze zes kinderen, geboren met een aanzienlijke tussenruimte, ongewoon nog in die tijd:

1. Friedrich Wilhelm (1854-1888)

Hij overleed op zee op weg van Batavia naar Singapore, nog ongehuwd, na in 1884 van zijn vader de titel van landgraaf geërfd te hebben, die na hem naar zijn jongere broer ging.

2. Elisabeth (1861-1955)

Zij huwde in 1884 met prins Leopold von Anhalt-Dessau (1855-1886), die zij bijna 70 jaar overleefde.

3. Alexander Friedrich (1863-1945)

Hij sloot in 1925 een morganatisch huwelijk met barones Gisela Stockhorner von Starein (1884-1965), nadat hij kort voordien afstand gedaan had van zijn rechten op de titel van landgraaf ten voordele van zijn jongere broer.

4. Friedrich Karl (1868-1940)

De vader van Maximilian (zie 1.1).

5. Marie Polyxene (1872-1882)

Zij overleed op 10-jarige leeftijd.

6. Sibylle Margarete (1877-1953)

Zij huwde in 1898 met baron Friedrich von Vincke (1867-1925) en scheidde van hem in 1923, amper twee jaar vóór zijn overlijden.

1.2.2 De moederlijke grootouders

De moederlijke grootvader van Maximilian was koning **Friedrich III van Pruisen (1831-1888)**, tevens Duits keizer. Hij was de zoon van Willem I (1797-1888) en is eigenlijk bijna zijn hele leven lang kroonprins gebleven. Hij zou zijn 91-jarige vader immers pas opvolgen in 1888 en overleed nog in datzelfde jaar aan keelkanker op 57-jarige leeftijd, na nog niet ten volle 100 dagen geregeerd te hebben.

In **1858** huwde hij met de 17-jarige prinses **Victoria van Groot-Brittannië (1840-1901)**, beter bekend als “Vicky”, die dan de moederlijke grootmoeder van Maximilian zou worden. Zij was de oudste dochter van de vermaarde Britse koningin Victoria (1819-1901) en haar gemaal prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha (1819-1861), een oomzegger van onze koning Leopold I.

Opvallend is dat ook zij overleed in hetzelfde jaar als haar bejaarde moeder, in haar 60ste levensjaar.

Zij hebben samen acht kinderen gehad:

1. Wilhelm (1859-1941), de latere keizer Wilhelm II⁸

Hij huwde in 1881 met prinses Augusta Viktoria van Sleeswijk-Holstein (1858-1921), die hem zes zonen en één dochter schonk.

In 1888 volgde hij zijn vroeg overleden vader op als Duits keizer en werd op 28 november 1918 tot troonsafstand gedwongen, nadat hij op 10 november naar Nederland gevlucht was.

Hij hertrouwde in 1922 met prinses Hermine Reuss Ältere Linie (1887-1947), weduwe van prins Georg von Schoaich-Carolath⁹.

⁸ Deze titel werd in 1861 verleend aan de dynastie van de Hohenzollerns, die voordien alleen koningen van Pruisen waren. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog was Wilhelm II keizer van het Duitse Rijk, dat ca. 541.000 km² groot was, bijna 62 miljoen inwoners telde en toen nog uit 26 autonome staten en staatjes bestond. Veruit de grootste daarvan was Pruisen, waarvan hij tevens koning was, met ca. 349.000 km² en ruim 37 miljoen inwoners.

⁹ Zowel Reuss Ältere Linie als Reuss Jüngere Linie waren tot in 1918 nog piepkleine ministaatjes met de titel van vorstendom. Reuss Ältere Linie, hoofdstad Greiz, was 316 km² en had 72.000 inwoners, Reuss Jüngere Linie, hoofdstad Gera, 825 km² en 152.000 inwoners.

2. Charlotte (1860-1919)

Zij huwde in 1878 met hertog Bernhard III van Saksen-Meiningen (1851-1928), die in 1918 troonsafstand deed als laatste vorst van zijn klein hertogdom¹⁰.

3. Heinrich (1862-1929)

Hij huwde in 1888 met prinses Irene van Hessen und bei Rhein (1866-1953), dochter van groothertog Ludwig IV en zus van de laatste regerende groothertog Ernst Ludwig (1868-1937), die eveneens in 1918 troonsafstand deed¹¹.

4. Sigismund (1864-1866)

Hij stierf als peuter aan meningitis.

5. Viktoria (1866-1929), bijgenaamd "Moretta"

Zij wou eigenlijk huwen met prins Alexander van Battenberg (1857-1893), een vaderlijke oom van onze prins Maurice, maar dat was toen om politieke redenen onaanvaardbaar (zie 2.2.1). Het werd dan in 1890 een gedwongen en ongelukkig huwelijk met prins Adolf zu Schaumburg-Lippe (1859-1916), dat kinderloos bleef¹².

Zij hertrouwde in 1927, tegen de zin van haar familie, met de 34 jaar jongere Alexander Zoubkov (1900-1936), die haar voorgelogen had van Russische adel te zijn. Hij verliet haar weldra, met het weinige dat van haar vermogen nog overbleef, terwijl zijzelf kort daarna stierf in eenzaamheid en armoede

Het was haar jongste zus Margarete, de moeder van prins Maximilian dus, die ervoor gezorgd heeft dat zij uiteindelijk bij haar familie in Kronberg bijgezet kon worden.

6. Waldemar (1868-1879)

Hij stierf als kind aan difterie.

7. Sophie (1870-1932)

Zij huwde in 1889 met prins Constantijn I van Griekenland (1868-1923), die in 1913, na de moord op zijn vader Georgios I koning werd tot in 1917 en daarna opnieuw van december 1920 tot september 1922, toen hij tot troonsafstand gedwongen werd.

8. Margarete (1872 1954)

Was de moeder van Maximilian (zie 1.1)

Dat wil dus zeggen dat Maximilian, toen hij in 1914 sneuvelde, niet alleen de Duitse keizer Wilhelm II zijn oom mocht noemen, maar sinds kort voordien ook de Griekse koning Constantijn I.

◆ ◆ ◆ ◆

¹⁰ Zijn hertogdom, met Meiningen als hoofdstad, was 2.500 km² groot en telde ca. 280.000 inwoners.

¹¹ Dit groothertogdom had Darmsdtadt als hoofdstad, was 7.700 km² groot en telde 1.282.000 inwoners.

¹² Ook het vorstendom Schaumburg-Lippe, met Bückeburg als hoofdstad, was tot in 1918 een piepklein staatje van 340 km² met 46.000 inwoners.

2. Familiale achtergrond van prins Maurice van Battenberg

Prins Alexander van Hessen 1823-1888	Gravin Julia Theresia von Hauke 1825-1895	Prins-gemaal Albert van Saksen-Coburg-Gotha 1819-1861	Koningin Victoria van Groot-Brittannië 1819-1901
x1851		x1840	
Prins Heinrich van Battenberg 1858-1896	x1885	Prinses Beatrice van Groot-Brittannië 1857-1944	
Prins Maurice van Battenberg 1891-1914			

2.1 Zijn ouders en hun gezin

De vader van prins Maurice, prins **Heinrich van Battenberg**, later **Henry**, werd geboren in Rome op 5 oktober **1858** als vierde van de vijf kinderen van prins Alexander van Hessen, die ten gevolge van zijn morganatisch huwelijk met de Poolse gravin Julia Theresia von Hauke in 1851 de stamvader werd van het jonge adellijke geslacht Battenberg (zie 2.1.1)

Zijn moeder, prinses **Beatrice van Groot-Brittannië**, die geboren werd in Buckingham Palace op 14 april **1857**, was de allerjongste van de negen kinderen van prins Albert van Saksen-Coburg-Gotha en zijn gemalin de Britse koningin Victoria (zie 2.1.2).

Hij was duidelijk van veel lagere komaf dan zij en dat viel aanvankelijk niet in goede aarde bij de Britse koninklijke familie. Maar het betrof de lievelingsdochter van Queen Victoria, die haar trouwens levenslang “Baby” zou blijven noemen, en van wie zij sinds jaren vertrouweling geworden was sinds het vroegtijdige afsterven van de prins-gemaal. Het kwam tot een compromisoplossing waarbij de koningin uiteindelijk toch instemde met het huwelijk op voorwaarde dat het jonge echtpaar bereid was om bij haar te blijven inwonen in haar residenties Windsor Castle en Balmoral Castle, hetgeen dan ook gebeurde. De Duitse prins werd onverwijld tot Brit genaturaliseerd en het huwelijk werd voltrokken in de St. Mildred’s Church in Whippingham (eiland Wight) op 23 juli **1885**.

Na voordien al van 1883 tot 1885 luitenant geweest te zijn in het Pruisische leger, nam hij na zijn huwelijk dienst in het Britse, waar hij in 1887 luitenant-kolonel werd en in 1893 kolonel. Bovendien werd hij o.m. ook nog gouverneur van het eiland Wight.

In november 1895 bood hij zich aan om deel te nemen aan de oorlog tegen de Ashanti’s, een volksstam in zuidelijk Ghana. Hij liep daar malaria op en overleed aan boord van een hospitaalschip ter hoogte van Sierra Leone op 20 januari **1896**, waarna hij op 5 februari bijgezet werd in Whippingham Church, in de naar hem genoemde Battenberg Chapel.

Nadien bleef de jonge weduwe de vertrouweling van haar moeder en na haar dood betrok ze eerst het bescheiden Osborne Cottage en vanaf 1914 Carisbrooke Castle (allebei op het eiland Wight). Ook had ze nog een Londens appartement in Kensington Palace. Ze nam de functie van gouverneur van haar man over en hield zich vooral onledig met het ordenen van het omvangrijk persoonlijk archief van haar moeder tot in 1931, toen ze hoe langer hoe meer met reuma te kampen kreeg.

Ze overleed in haar 87ste levensjaar op 26 oktober 1944 in haar oorlogsresidentie in Brantridge Park, Balcombe (Sussex), na haar man 48 jaar overleefd te hebben. En vanuit haar voorlopige begraafplaats aldaar werd zij op 28 augustus 1945 bij haar man bijgezet in de Battenberg Chapel in Whippingham Church.

Uit dit huwelijk zijn vier kinderen gesproten:

1. Alexander (1886-1960)

Hij werd geboren in Windsor Castle op 23 november 1886 en in de omgang "Drino" genoemd. Nadat hij eerst zes jaar bij de Royal Navy gediend had, kwam hij tijdens de Eerste Wereldoorlog bij de Grenadier Guards terecht, maar in de slag bij de Aisne werd hij gewond aan zijn been, met het gevolg dat hij invalide werd.

Op 19 juli 1917 huwde hij met Lady Irene Denison en in hetzelfde jaar nog verzaakte hij aan zijn Duitse titels, nam de naam Mountbatten aan, werd Marquess of Carisbrooke en kwam uiteindelijk in de zakenwereld terecht. Hij overleed in Londen op 23 februari 1960 en liet één dochter na, Lady Iris Mountbatten (1920-1982).

2. Victoria Eugenia (1887-1969)

Zij werd geboren in Balmoral Castle op 24 oktober 1887 en is vooral als "Ena" bekend.

Bij een bezoek aan Londen in 1905 had de 19-jarige Spaanse koning Alfonso XIII (1886-1941) zijn oog laten vallen op deze nog iets jongere prinses, tot groot ongenoegen van zijn Habsburgse moeder. Allereerst was ze zeker niet opgezet met de geringe afkomst van haar vader, die maar een Battenberg was. Vervolgens vreesde ze voor de mogelijkheid dat haar kleinkinderen hemofilielijders zouden zijn, vermits Beatrice daar draagster van was. En ten slotte kon ze er zich als vorstin van een katholiek land onmogelijk mee verzoenen dat een anglicaanse daar ooit koningin zou worden.

Ongeveer een jaar later echter, op 31 mei 1906, kort nadat de prinses zich katholiek had laten dopen, ging het huwelijk toch door, niet zonder incident evenwel. Het bruidspaar ontsnapte namelijk ternauwernood aan een aanslag door de anarchist Mateo Haversack, die vanuit een balkon een zware bom op hun koets gegooid had. Weliswaar bleven beiden als bij mirakel wel ongedeerd, maar er vielen heel wat slachtoffers.

Samen hadden zij in korte tijd zes kinderen, vier zonen en twee dochters, waarvan de oudste en jongste zoon allebei aan hemofilie leden, terwijl de tweede doofstom was. De koning schoof haar daarvoor de schuld in de schoenen en zocht gaandeweg ander vrouwelijk gezelschap op, zodat de verstandhouding tussen hen beiden weldra helemaal zoek was.

Op de koop toe kwamen er daar nog politieke problemen bij, die elkaar in een ongelooflijk snel tempo opgevolgd hebben en in 1931 het uitroepen van de republiek tot gevolg hadden. De koning trok toen in ballingschap naar Rome, waar hij de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939) overleefde en in 1941 overleed.

Zij verbleef sindsdien meestal in Lausanne en keerde voor het eerst terug naar Spanje in 1968. Dat was om doopmeter te worden van haar achterkleinkind kroonprins Felipe, de zoon van koning Juan Carlos, wiens vader Juan tijdens het bewind van Franco de troonpretendent gebleven was.

3. Leopold (1889-1922) Hij werd geboren in Windsor Castle op 21 mei 1889. Net als zijn jongere broer Maurice diende ook hij als luitenant bij het King's Royal Rifle Corps, maar omdat hij leed aan hemofilie, kon hij daar alleen maar een administratieve functie vervullen¹³.

Hij bleef ongehuwd en overleed aan die ziekte op 23 april 1922, na een dringende operatie, nog niet ten volle 33 jaar oud. Ook hij had zijn naam in 1917 tot Mountbatten verengelt.

4. Maurice (1891-1914), onze gesneuvelde prins

Hij werd geboren in Balmoral Castle op 3 oktober 1891.

Al van kindsbeen voelde hij zich aangetrokken tot een militaire loopbaan.

Bij het uitbreken van de oorlog diende hij als luitenant in het eerste bataljon van het King's Royal Rifle Corps, dat op 21 oktober ingezet werd in de Salient.

Op 27 oktober nam hij deel aan een aanval waarbij hij en zijn mannen vanuit Zonnebeke via Broodseinde over de Heulebeek oprukten in de richting van de Keiberg. Van daaruit werden ze door de Duitsers bestookt en de prins werd dodelijk getroffen door een ontploffende granaat. Men bracht hem onmiddellijk naar een veldhospitaal, maar hij was al overleden toen hij daar aankwam. Hij was enkele dagen voordien 23 jaar geworden¹⁴.

Aanvankelijk werd door de legerleiding voorgesteld dat zijn stoffelijk overschot gerepatriëerd zou worden, maar omdat zijn moeder dat geweigerd heeft, is hij dan maar begraven geworden in de stedelijke begraafplaats van Ieper, waar hij nog steeds rust, in de buurt van de trap die leidt naar het Ypres Town Cemetery Extension¹⁵.

Dat wil dus zeggen dat van deze vier kinderen alleen Alexander en Leopold in 1917 Mountbattens geworden zijn. Dat komt doordat Maurice al in 1914 gesneuveld was en "Ena" al sedert 1906 koningin van Spanje geworden was.

2.2 Zijn grootouders en hun familie

2.2.1 De vaderlijke grootouders

De vaderlijke grootvader van Maurice van Battenberg werd geboren als prins **Alexander van Hessen** (1823-1888), zoals we ten andere al weten (zie 2.1). Hij was de zoon van groothertog Ludwig II van Hessen und bei Rhein (1777-1848) en van prinses Wilhelmina van Baden (1788-1836) en daardoor ook de schoonbroer van de Russische tsaar Alexander II (1818-1881), die in 1841 gehuwd was met zijn zus prinses Marie.

Hij nam de naam Battenberg aan naar aanleiding van zijnmorganatisch huwelijk in 1851 met gravin **Julia Theresia von Hauke**, (1825-1895), dochter van graaf Jan Maurice von Hauke en Sophie La Fontaine.

¹³ Er werd vroeger herhaaldelijk beweerd dat ook Maurice aan hemofilie geleden zou hebben, maar dat wordt in de meeste recente bronnen tegengesproken. Waarschijnlijk terecht vermits men hem, in tegenstelling tot zijn boer Leopold, naar een gevechtseenheid gestuurd heeft.

¹⁴ Voor nog wat meer gegevens over deze prins, verwijs ik o.m. naar *Prins Maurits van Battenberg, een Britse oorlogsheld van koninklijke bloede* door Hilde Beele in *De Gidsenkroniek*, 1981, nr. 1, p. 4-6.

¹⁵ Enkele jaren later heeft zijn moeder getracht hem toch nog te laten repatriëren, maar toen was het koning George V die dat geweigerd heeft, omdat hij voor niemand een uitzondering wou toestaan.

Bij haar huwelijk werd ze gravin van Battenberg en in december 1858 werd ze tot prinses van Battenberg verheven, samen met haar kinderen, door toedoen van haar schoonbroer groothertog Ludwig III van Hessen und bei Rhein (1806-1877)¹⁶.

Het huwelijk van dit echtpaar werd met vijf kinderen gezegend:

1. Maria Carolina (1852-1923)

Zij huwde in 1871 met graaf Gustav von Erbach-Schönberg (1840- 1908), die op 18 augustus 1903 de titel van prins kreeg.

2. Ludwig, later Louis (1854-1921)

Hij trad al in 1868 als 14-jarige in dienst bij de Navy, na zich tot Brit te hebben laten naturaliseren. Hij huwde in 1884 met prinses Victoria van Hessen und bei Rhein (1863-1950), doorgaans “Toria” genoemd, dochter van groothertog Ludwig IV en van de Britse prinses Alice, dochter van Queen Victoria (zie ook 2.2.2).

Na een schitterende militaire carrière bracht hij het in 1912 tot de topfunctie van First Sea Lord, maar bij het begin van de oorlog moest hij ontslag nemen omwille van zijn Duitse afkomst, met het gevolg dat hij in 1917 afzag van zijn Duitse titels, zijn naam tot Mountbatten verengelste en de titel van Marquess of Milford Haven aannam.

Over hun vier kinderen zal verder uitgeweid worden (zie 3.2).

3. Alexander (1857-1893), bijgenaamd “Sandro”

Hij had eigenlijk een liefdeshuwelijk willen aangaan met prinses Viktoria van Pruisen (1866-1929), een moederlijke tante van prins Maximilian (zie 1.2.2), maar dat was om politieke redenen niet haalbaar.

Na eerst met de Russen tegen de Turken gestreden te hebben, aan de zijde van zijn zoëven vermelde oom tsaar Alexander II, werd hij in april 1879 op diens voorstel tot eerste prins van het moderne Bulgarije verkozen, maar door een samenloop van omstandigheden moest hij in 1886 alle hoop opgeven om ooit koning te worden.

Daarna sloot hij in 1889 een morganatisch huwelijk met de operazangeres Johanna Loisinger (1865-1951), met het gevolg dat hij voortaan genoeg moest nemen met de titel van graaf von Hartenau.

Hij overleed vroegtijdig aan appendicitis in 1893 en werd niettemin begraven in Sofia in een mausoleum dat te zijner ere opgericht werd.

4. Heinrich, later Henry (1858-1896)

De vader van prins Maurice (zie 2.1)

5. Franz Josef (1861-1924)

Hij schreef in 1891 “Die volkswirtschaftliche Entwicklung Bulgariens von 1879 bis zur Gegenwart” en huwde in 1897 met prinses Anna van Montenegro (1874-1971), dochter van prins Nicolas van Montenegro (1841-1921), die daar in 1910 koning Nicolas I werd.

2.2.2 De moederlijke grootouders

De vaderlijke grootvader van prins Maurice van Battenberberg was prins **Albert van Saksen-Coburg-Gotha (1819-1961)**, de prins-gemaal van koningin **Victoria van Groot-Brittannië (1819-1901)**, die dankzij haar uitzonderlijk lang bewind de wereldpolitiek van de 19de eeuw gedomineerd heeft.

¹⁶Julia Theresia von Hauke was een Poolse dame, maar haar vader was een militair van Duitse afkomst. Hij had zich echter voor het Russische leger verdienstelijk gemaakt en werd daardoor door tsaar Nicolas I tot Minister van Oorlog en graaf bevorderd.

Zij regeerde van 1837, toen ze haar oom William IV (1765-1837) opvolgde, tot aan haar overlijden in 1901.

Eigenlijk waren zij kozijn en nicht van mekaar, want zijn vader en haar moeder waren respectievelijk een oudere broer en zus van onze koning Leopold I van Saksen-Coburg-Gotha (1790-1865)¹⁷.

Zij huwden in 1840 en hadden negen kinderen, die allen de volwassen leeftijd bereikt hebben:

1. Victoria (1840-1901)

Zij huwde in 1858 met prins Friedrich van Pruisen, de latere Duitse keizer Friedrich III (1831-1888) en ze hadden acht kinderen, waarvan de oudste zijn vader zou opvolgen als Wilhelm II en de jongste, Margarete, de grootmoeder zou worden van prins Maximilian (zie 1.2.2).

2. Edward (1841-1910)

Hij huwde in 1863 met prinses Alexandra van Denemarken (1844-1925) en volgde in 1901 zijn moeder op als koning Edward VII.

Zij hadden zes kinderen, o.a. zijn opvolger George V en een dochter Maud, die in 1896 huwde met de latere Noorse koning Haakon VII.

3. Alice (1843-1878)

Zij huwde in 1862 met prins Ludwig van Hessen und bei Rhein, de latere groothertog Ludwig IV (1837-1892).

Zij hadden zeven kinderen, o.m. Victoria, die in 1884 huwde met de tot Brit genaturaliseerde prins Louis van Battenberg, een oom van onze Prins Maurice (zie 2.2.1) en Alix, die in 1894 huwde met de laatste Russische tsaar Nicolas II en toen de naam Alexandra aannam. Zij overleed in haar 35ste levensjaar aan difterie, was doof sinds haar geboorte en draagster van de hemofilieziekte.

¹⁷ Leopold I was bovendien al weduwnaar van de Britse kroonprinses Charlotte (1796-1817), de enige dochter van koning George IV (1762-1830), de oudste broer van de zopas vermelde William IV. Zij overleed echter in het kraambed van haar eerste kind.

4. Alfred (1844-1900)

Hij huwde in 1874 met groothertogin Maria van Rusland (1853-1920), dochter van tsaar Alexander II. Zij hadden vijf kinderen, o.a. Marie, die in 1893 huwde met de Roemeense kroonprins, de latere koning Ferdinand I.

5. Helena (1846-1923)

Zij huwde in 1866 met prins Christian van Sleeswijk-Holstein (1831-1917), die bij haar vijf kinderen had. Zij hebben in 1916 nog hun gouden bruiloft kunnen vieren.

6. Louise (1848-1939)

Zij huwde in 1871 met markies John Campbell (1845-1914), die later Duke of Argyll en gouverneur-generaal van Canada geworden is. Zij is 90 geworden en was de enige in dit gezin die kinderloos gebleven is.

7. Arthur (1850-1942)

Hij huwde in 1879 met prinses Luise Margarete van Pruisen (1860-1917) en werd later Duke of Connaught.

Zij hadden drie kinderen, o.a. Margarete, die in 1905 huwde met de Zweedse kroonprins, de latere koning Gustav VI Adolf.

Met zijn 92 jaar is hij de oudste van dit gezin geworden.

8. Leopold (1853- 1884)

Hij huwde in 1882 met prinses Helena von Waldeck & Pyrmont (1861-1922) en werd Duke of Albany.

Zij hadden twee kinderen, waarvan het jongste postuum was, want hij leed aan hemofilie en overleed daaraan na nog geen twee jaar huwelijk, kort vóór zijn 31ste verjaardag.

9. Beatrice (1857-1944)

De moeder van prins Maurice (zie 2.1).

♦ ♦ ♦ ♦

3. Genealogische achtergrond van beide prinsen

3.1 Het aloude geslacht van Hessen

Prins Maximilian van Hessen stamde in rechtstreekse mannelijke lijn uit een aloud adellijk geslacht met de titel van landgraaf. Het werd al in 1265 gesticht door Heinrich I van Hessen, overleden in 1308¹⁸.

Zeven generaties later, na het overlijden van landgraaf Philipp I, die regeerde van 1509 tot 1567 en als “de Grootmoedige” bekend staat, werd het gebied onder zijn vier zonen verdeeld. De oudste kreeg Hessen-Kassel (zijnde de helft), de tweede Hessen-Marburg (een vierde) en de volgende twee respectievelijk Hessen-Rheinfels en Hessen-Darmstadt (elk een achtste). Maar doordat de tweede en de derde zoon kinderloos overleden, hebben alleen Hessen-Kassel en Hessen-Darmstadt de eeuwen getrotseerd.

¹⁸ In onze geschiedenisboeken is hij echter beter bekend als Hendrik het Kind, de enige zoon van de Brabantse hertog Hendrik II (1207-1248) uit diens tweede huwelijk in 1241 met Sofia van Thüringen.

Het landgraafschap **Hessen-Kassel** bleef bestaan tot in 1866, ofschoon er zich in de loop der tijden een paar kleine landgraafschappen van afgesplitst hebben, zoals o.m. Hessen-Rheinfels-Rotenburg en Hessen-Philippsthal.

Kort na de Dertigjarige Oorlog (1618-1648), waarin het aan de zijde van de Zweden stond, werd het zeer voorspoedig, vooral onder de leiding van landgraaf Karl, die regeerde van 1670 tot 1730. Zijn zoon Friedrich (1676-1751) bracht het zelfs tot koning van Zweden, als echtgenoot van koningin Ulrike Eleonore (1688-1741), die hem in 1720 het bestuur overdroeg. Hij bracht daar echter niet veel van terecht en werd er nooit populair.

Sedert 1803 werd Hessen-Kassel ook Keur-Hessen genoemd, doordat het landgraafschap toen door Napoleon tot keurvorstendom verheven werd¹⁹. De toenmalige landgraaf Wilhelm IX (1743-1821), die met een dochter van de Deense koning Frederik V gehuwd was, werd dan keurvorst Wilhelm I, maar voor het overige veranderde er niet veel. Hij en ook zijn opvolgers leidden een losbandig leven²⁰ en bleven als absolute monarchen regeren, tot groot ongenoegen van de bevolking. Dat bleef zo tot in 1866 toen Keur-Hessen definitief bij Pruisen ingelijfd werd, na de afzetting van de laatste keurvorst, Friedrich Wilhelm (1802-1875), die evenwel de titel van landgraaf mocht behouden.

Na zijn dood in 1875 ging die naar een verre kozijn van hem, een kleinzoon van een broer van Wilhelm I hierboven, uit de zijtak **Hessen-Kassel zu Rumpenheim**. Hij heette toevallig ook Friedrich Wilhelm en was de grootvader van onze gesneuvelde prins Maximilian.

Maar ondertussen weten we al dat die titel na diens dood in 1884 achtereenvolgens via zijn zonen Friedrich Wilhelm, Alexander Friedrich en Friedrich Karl in 1940 beland is bij zijn kleinzoon Philipp, de oudste van de drie toen nog levende broers van onze gesneuvelde prins Maximilian (zie 1.2.1 en 1.1).

Historisch minstens even belangrijk als Hessen-Kassel was het landgraafschap **Hessen-Darmstadt**. Weliswaar kende het in 1622 de afsplitsing van het kleine Hessen-Homburg, dat na tal van perikelen eveneens in 1866 bij Pruisen ingelijfd werd, maar anderzijds verwierf het na de Dertigjarige Oorlog een groot deel van het vroegere Hessen-Marburg. Ook later kwamen er o.m. door erfenis nog andere gebieden bij, vooral onder landgraaf Ernst Ludwig (1667-1739), die in Darmstadt een klein Versailles liet bouwen.

Een hoogtepunt was het bewind van landgraaf Ludwig X (1753-1830), die in 1790 landgraaf geworden was en in 1806 tot groothertog Ludwig I gepromoveerd werd. Nadat hij erin geslaagd was weer nieuw gebied te verwerven met o.m. ook de steden Mainz en Worms aan de linker Rijnsoever, kreeg zijn nieuw groothertogdom de naam **Hessen und bei Rhein** en het werd in 1820 een constitutionele monarchie, die nog vier generaties lang in hoog aanzien zou staan bij vooraanstaande vorstenhuizen.

Eerst was dat onder zijn zoon Ludwig II (1777-1848), wiens dochter prinses Marie in 1841 met de Russische tsaar Alexander II zou huwen.

Hij werd opgevolgd door zijn zoon Ludwig III (1806-1877), die kinderloos bleef, maar wiens rijk in 1866 heelhuids de Pruisisch-Oostenrijkse Oorlog overleefd heeft, ook al had hij de zijde van het verliezende Oostenrijk gekozen.

Na hem kwam zijn neef Ludwig IV (1838-1892), die in 1862 huwde met de Britse prinses Alice, de dove dochter van Queen Victoria (zie 2.2.2).

En tenslotte werd die opgevolgd door zijn zoon Ernst Ludwig (1868-1937), die als laatste groothertog geregeerd heeft tot in 1918, toen zijn rijk in de Duitse republiek ingelijfd werd en hij alleen nog de titel van erfgroothertog mocht behouden.

¹⁹ Van 1806 tot 1813 werd Keur-Hessen zelfs geïntegreerd in het toen opgerichte koninkrijk Westfalen, waarvan Kassel de hoofdstad werd en Jerome Bonaparte het staatshoofd.

²⁰ Behalve zijn vier wettige kinderen had keurvorst Wilhelm I officieel niet minder dan 22 onwettige kinderen bij drie maîtresses.

Na zijn overlijden op 9 oktober 1937 ging die titel eerst naar zijn oudste zoon Georg, maar helaas kwam die kort daarna om, samen met zijn moeder, zijn echtgenote en twee zonen, op 16 november 1937 in een tragisch vliegtuigongeluk in Stene bij Oostende. Ze waren op weg naar het huwelijk van zijn jongere broer Ludwig, die toen uiteraard de titel erfde, maar kinderloos overleed in 1968 als allerlaatste mannelijke telg van Hessen und bei Rhein.

Ondertussen had men in 1902 een familiepact gesloten, waarin bepaald werd dat de titel in zo'n geval zou overgaan naar de oudste nog overlevende mannelijke afstammeling van het landgravengeslacht Hessen-Kassel, dat daarvoor volgens de genealogische hiërarchie in aanmerking kwam²¹. En toevallig was dat, zoals we zopas gelezen hebben, sedert 1940 Maximilians broer Philipp van Hessen-Kassel zu Rumpenheim. Nu kreeg hij daar in 1968 nog de titel van erfgroothertog van Hessen und bei Rhein bij. Dat wil bijgevolg zeggen dat hij zich voortaan ook met recht en reden kortweg landgraaf van **Hessen** mocht noemen, vermits hij in ononderbroken mannelijke lijn de oudste opvolger was van Hendrik I, die in 1265 de legendarische stamvader van dit aloude geslacht werd.

Sinds zijn dood in 1980 is die overgegaan naar zijn oudste zoon Moritz (°1926), die op zijn beurt vader is van Heinrich (°1966) en Philipp (°1970).

3.2 Het piepjonge geslacht van Battenberg/Mountbatten

Zoals we inmiddels al weten, is het geslacht van **Battenberg** eigenlijk pas ontstaan in 1851. De stamvader ervan heette voordien prins Alexander van Hessen en was de vaderlijke grootvader van prins Maurice van Battenberg. Ten gevolge van zijn morganatisch huwelijk met de Poolse gravin Julia Theresia von Hauke, werd hij toen ten persoonlijke titel prins van Battenberg²² (zie 2.2.1). Hij was een zoon van groothertog Ludwig II van Hessen und bei Rhein, afstammeling van de vroegere landgraven van **Hessen-Darmstadt** (zie 3.1).

Groothertog Ludwig III, zoon en opvolger van Ludwig II, heeft er in 1858 voor gezorgd dat ook zijn nieuwe schoonzus en haar kinderen de prinselijke titel van Battenberg kregen. En ze hebben daar achteraf dankbaar gebruik van gemaakt, in het spoor van hun kozijn groothertog Ludwig IV van Hessen und bei Rhein, die in 1862 gehuwd was met de Britse prinses Alice, een dochter van Queen Victoria (zie 2.2.2). Haar oudste zoon prins Ludwig van Battenberg huwde namelijk in 1884 met prinses Victoria van Hessen und bei Rhein, de oudste dochter van het pas genoemde Hessisch-Britse echtpaar (zie 2.2.1), terwijl haar jongere zoon Heinrich van Battenberg, de vader van Maurice, er in 1885 in slaagde om ook nog de Britse prinses Beatrice, de jongste dochter van diezelfde Queen Victoria, aan de haak te slaan (zie 2.1).

Nadien hebben ze allebei carrière gemaakt in het Britse leger. Aan die van Heinrich, alias Henry, kwam al elf jaar later abrupt een noodlottig einde na zijn militair avontuur bij de Ashanti's, maar voor Ludwig, inmiddels Louis, werd het een echt succesverhaal, want hij had het in 1912 tot First Sea Lord gebracht. Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog moest hij echter ontslag nemen, ten gevolge van een lastercampagne in de pers tegen zijn Duitse afkomst. Dat werd de verre aanleiding tot de fameuze verengelsing van zijn naam tot **Mountbatten** in 1917, toen hij de titel van Marquess of Milford Haven kreeg²³.

²¹ De kans was toen namelijk nog groot dat groothertog Ernst Ludwig in zijn huwelijk met zijn eerste vrouw kinderloos zou blijven. Zijn tweede vrouw schonk hem echter wel kinderen.

²² Dat was de naam van een middeleeuws grafelijk geslacht dat al in 1314 uitgestorven is. Het had de burcht Kellerburg als residentie, maar daarvan is nu alleen nog een bergruïne overgebleven. Tegenwoordig telt Battenberg ca. 5.700 inwoners, maar zonder de vier deelgemeenten amper 2.900. Het is gelegen aan de Eder, ongeveer halweg tussen Mainz en Karlsruhe, ten westen van Mannheim aan de zuidrand van het Sauerland.

²³ Op initiatief van koning George V verengelse men toen om dezelfde reden ook de naam van het geslacht van Saksen-Coburg-Gotha tot Windsor en die van het geslacht van Teck, waartoe o.m. de echtgenote van koning George V behoorde, tot Cambridge.

Laatstgenoemde had vier kinderen, die hier vermeld dienen te worden en waarvan alleen de oudste de naam Battenberg bleef behouden:

1. Alice van Battenberg (1885-1969)

Zij huwde in 1903 met prins Andreas van Griekenland en had vijf kinderen, waaronder

- *prinses Cecilia*, die in 1931 huwde met haar kozijn, erfprins Georg van Hessen und bei Rhein, met wie zij samen omkwam in het zopas vermelde vliegtuigongeluk in Stene (zie 3.1),
- *prinses Sophia*, die in 1930 huwde met prins Christoph van Hessen-Kassel zu Rumpenheim, de jongste broer van Maximilian, die in 1943 in de Apennijnen sneuvelde (zie 1.1),
- *prins Philip*, Duke of Edinburgh (°1921), sinds 1947 echtgenoot van de Britse koningin Elisabeth II.

2. Louise Mountbatten (1889-1965)

Zij werd in 1920 de tweede gemalin van prins Gustav Adolf van Zweden (1882-1973), die in 1950 koning Gustav VI werd en de grootvader was van de huidige koning Karl XVI Adolf.

3. George Mountbatten (1892-1938)

Hij volgde zijn vader op als Marquess of Milford Haven.

4. Louis Mountbatten (1900-1979)

Hij was de bekende Earl Mountbatten of Burma, die de laatste onderkoning van India werd. Hij kwam op 27 augustus 1979 om het leven door een aanslag van het IRA op zijn jacht vóór het Ierse badplaatsje Mullaghmore, samen met zijn kleinzoon John Knatchbull (1964-1971).

Blijkbaar heeft het prinsengeslacht van de Battenbergs het in vrij korte tijd klaargespeeld om in heel wat vorstenhuizen vaste voet te krijgen. Tegenwoordig echter is het, althans wat hun naamdragende mannelijke nazaten betreft, maar pover gesteld. Als Battenbergs zijn ze helemaal uitgestorven, terwijl er bij de Mountbattens alleen nog afstamming is bij de hierboven vermelde George.

Na hem is zijn zoon David (1919-1970) Marquess of Milford Haven geworden en nu is dat zijn kleinzoon George (°1961), die nog een broer Ivar (°1963) en een zoon Henry (°1991) heeft.

◆ ◆ ◆ ◆

Slot

Ofschoon hierboven al herhaaldelijk gebleken is dat deze twee prinsen onverwacht veel met elkaar gemeen hebben, wil ik de essentie daarvan hier toch nog eens bondig samenvatten.

Eerst is er hun *tragisch overlijden*, dat veel gelijkenissen vertoont. Allebei zijn ze in pijnlijke omstandigheden bezweken aan de levensgevaarlijke verwondingen, die zij kort voordien door vijandelijk vuur opgelopen hadden. Voor beiden was dat in de nabijheid van Ieper, aan weerskanten van wat later de Salient zou worden²⁴. En voor beiden was dat ook in diezelfde oktobermaand van 1914, bij het prille begin van de Grote Oorlog, die toen door velen nog, in hun argeloos enthousiasme, als “een grote picknick” ervaren werd²⁵.

Ook wat hun *afkomst* betreft, zijn er merkwaardige raakpunten. Bij beiden stamde de vader uit een relatief bescheiden adellijke familie, terwijl de moeder daarentegen telkens de jongste dochter was uit het grote gezin van een regerend staatshoofd.

²⁴ De Duitse prins in een gebied dat na zijn dood in Britse handen gebleven is en de Britse in een gebied dat na zijn dood door Duitse troepen veroverd werd.

²⁵ Latente verwijzing naar een brief op 24 oktober 1914 geschreven door Captain Julian Grenfell aan zijn ouders.

Geen wonder dan ook dat er bij de familie van de bruid aanvankelijk enige tegenstand was en dat men uiteindelijk slechts schoorvoetend met het voorgenomen huwelijk ingestemd heeft.

Daarbij komt nog dat er in elk van die vaderlijke families ooit iemand als kandidaat-koning naar voren geschoven werd. Bij prins Maurice was dat zijn oom Alexander van Battenberg, die onder impuls van zijn oom tsaar Alexander II van 1879 tot 1886 aardig op weg was om koning van Bulgarijë te worden (zie 2.2.1). Bij prins Maximilian was dat zijn vader Friedrich Karl, die in 1918 eventjes op het punt gestaan heeft om koning van Finland te worden, op voorstel van zijn schoonbroer keizer Wilhelm II (zie 1.1). Waren dat misschien vermetele vorstelijke pogingen om de sociale kloof met de aangehuwde familie enigszins te dichten?

Maar vooral zijn hierboven de talrijke verwantschapsbanden aan bod gekomen, zoals b.v. de ongelooflijk dichte **bloedverwantschap** aan moederlijke kant, via koningin Victoria. Diezelfde vorstin was immers niet alleen de grootmoeder van prins Maurice, maar ook van prins Maximilians moeder. Beiden waren dus kozijn en nicht van elkaar, vermits hun moeders zussen waren (zie 2.2.2). Het is dan ook meer dan waarschijnlijk dat ze elkaar in betere tijden af en toe persoonlijk ontmoet hebben bij de ene of andere gelegenheid, of misschien zelfs bij elkaar op visite geweest zijn, wie zal het zeggen.

Vervolgens is er ook aan vaderlijke kant enige genealogische verwantschap te bespeuren, al was het maar omdat ook het jonge geslacht Battenberg blijkbaar uit de zijtak Hessen-Darmstadt van het oude landgravengeslacht Hessen gesproten is (zie 3.2). Alleen kunnen we dat geen echte familie meer noemen, aangezien de splitsing tussen die zijtak en die van Hessen-Kassel, waartoe prins Maximilian behoort, al van 1567 dateert, twaalf generaties terug (zie 3.1).

En dat geldt uiteraard ook voor wat de verwantschap betreft tussen prins Maximilian van Hessen en zijn bekende naamgenote prinses Alexandra van Hessen, de laatste Russische tsarina. Zij was via haar moeder Alice een kleindochter van koningin Victoria was, terwijl ze via haar vader uit de zijtak Hessen-Darmstadt stamde (zie 2.2.2). Ook hier is de eerste gemeenschappelijke stamvader dus twaalf generaties ver te zoeken. Het blijft dan ook een raadsel waar men het ooit vandaan gehaald heeft om te stellen dat de gesneuvelde prins Maximilian een broer van de tsarina geweest zou zijn²⁶.

Merkwaardig genoeg is er daarentegen wel een onverwacht nauwe bloedverwantschap tussen de tsarina en prins Maurice van Battenberg, die net als zij uit de zijtak Hessen-Darmstadt blijkt te stammen (zie 3.2). Hier hoeven we slechts drie generaties terug te klimmen, vermits de laatste gemeenschappelijke voorvader pas in 1848 overleed. Of anders gezegd, zij waren kinderen van kozijns ten opzichte van elkaar.

Bovendien is er hierboven ook een paar keer sprake geweest is van **aanverwantschap** tussen beide prinselijke families, ook al is dat voor wat tante “Maretta” en oom “Sandro” betreft, bij een vrome wens gebleven. Ik heb het natuurlijk over de onmogelijke idylle tussen prinses Viktoria van Pruisen, een tante van Maximilian, die ooit hopeloos verliefd geworden was op prins Alexander van Battenberg, een oom van Maurice. De afloop van het verhaal kennen we al. Voor Alexander is het, na het instorten van zijn Bulgaarse droom, uitgelopen op een nieuwe idylle met een operazangeres, voor Viktoria daarentegen is het achteraf eerst een gedwongen huwelijk geworden met een onbenullige prins en daarna een hopeloos avontuur met een jonge Russische bedrieger, die haar in een mum tijd geruïneerd heeft (zie 1.1.2 en 2.2.1).

Echte aanverwantschap zou het echter wel worden in het geval van prins Christoph van Hessen, de jongste broer van Maximilian. Hij huwde in 1930 met prinses Sophia van Griekenland, een dochter van prinses Alice van Battenberg, die een nicht van Maurice was (zie 1.1 en 3.2).

²⁶ Een mogelijke aanleiding tot dit hardnekkige misverstand is m.i. het overigens zeer praktische naslagwerk van Jozef van Overstraeten, *De Nederlanden in Frankrijk*, 1969, p. 389, waar hij schrijft: “Op 12 oktober 1914 sneuvelde in de nabijheid (van de Mont des Cats) prins Max van Hessen, broeder van de Russische keizerin” Op dit misverstand werd trouwens al terecht gewezen door Christiaan Depoorter in zijn hierboven onder voetnoot 6 vermelde bijdrage.

Daarna zou Christoph weldra met de Duitsers gaan sympathiseren tot hij in 1943 sneuvelde, terwijl Sophia's broer prins Philip in 1947 de huidige Duke of Edinburgh zou worden door te huwen met de Queen Elisabeth II.

Kortom, het is en blijft hoe dan ook een ingewikkeld kluwen van allerlei soorten verwantschap. Niet alleen tussen die twee bescheiden Duitse geslachten onderling, maar ook tussen de meeste invloedrijke Europese vorstenhuizen van toen, niet zelden over het onvermijdelijke oorlogsfront heen. Vanuit die optiek kan men de Eerste Wereldoorlog dan ook met recht en reden typeren als een uit de hand gelopen familieruzie, die gaandeweg in een hallucinerende wereldbrand ontaard is.

Ten slotte zijn er, behalve de Hessens en de Battenbergs, nog heel wat andere adellijke Duitse geslachten geweest, die zich door opportunistische echtverbintenissen opvallend succesvol in onze grote vorstenhoven binnengewerkt hebben²⁷. Dat alles was in grote mate een gevolg van de eeuwenlange versnippering van het Duitse Rijk in allerlei autonome ministaatjes, waarvan sommige zelfs nog tot in 1918 bestaan hebben²⁸. Stuk voor stuk waren dat geliefkoosde en haast onuitputtelijke kweekvijvers van jong prinselijk bloed waarin tal van trouwlustige koningskinderen hun gade en gading gevonden hebben.

♦ ♦ ♦ ♦

Verantwoording

Zoals ik in mijn inleiding al zei, is het in deze studie hoofdzakelijk mijn bedoeling geweest mij te verdiepen in de genealogie van deze twee prinsen, en dus niet in hun levensloop of hun wapenfeiten.

Veruit mijn nuttigste naslagwerk daarvoor was het zeer degelijke *Lines of succession* van Jiří Louda en Michael Maclagan (Londen, 1981), waaruit ik de voor mij bruikbare gegevens in een leesbare en overzichtelijke tekst heb proberen te verwerken.

Voor het overige heb ik ook nog heel wat gegevens gesprokkeld uit onze bekende encyclopedieën, waarin vele van de betrokken personen zelfs onder een apart trefwoord vermeld worden en bijgevolg moeiteloos terug te vinden zijn. Dat geldt evenwel niet voor onze beide prinsen, die daarvoor niet vermaard genoeg zijn. De meeste gegevens over hen komen uit een paar schaarse publicaties over hen, waarnaar ik onderweg al in voetnoot verwezen heb.

Vanzelfsprekend heb ik bovendien ook nog dankbaar gebruik gemaakt van het internet, waarin er uiteraard nog oneindig veel meer over dit onderwerp opgespoord kan worden. Wat mij hier vooral aangenaam verrast heeft, was de enorme hoeveelheid fotografisch materiaal, waaruit ik voor mijn illustraties een haalbare en evenwichtige keuze gemaakt heb.

²⁷ Om in onze onmiddellijke nabijheid te blijven, denk ik hier, behalve aan de echtverbintenis van onze koning Albert I met prinses Elisabeth van Beieren, aan die van de Nederlandse koningin Juliana met prins Bernhard van Lippe-Biesterfeld en die van haar dochter koningin Beatrix met prins Claus van Amsberg.

²⁸ Zo bestond het Duitse Rijk bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog o.m. nog uit vier koninkrijken, zes groothertogdommen, vijf hertogdommen, en zeven vorstendommen.